

Hogyan hozzuk létre Pro Bono Központot?

JOGGAL A CIVIL TÁRSADALOMÉRT!

NORVÉG CIVIL
Támogatási Alap

Hogyan
hozzunk létre
Pro Bono
Központot?

Az alábbi kiadvány a PILnet: The Global Network for Public Interest Law és az Advocates for International Development (A4ID) együttműködéséből született 2011-ben (eredeti címe: Pro Bono Clearinghouse Manual). A kiadvány célja, hogy hazánkban a civil társadalom és az ügyvédség számára bemutassa, hogy – külföldi minták alapján –, milyen feltételekkel lehetséges egy pro bono központot létrehozni, azaz hogyan lehet hosszú távon fennálló közérdekű jogi igények támogatásába ügyvédek bevonni. A kiadvány célközönsége a helyi, a regionális és az országos szinten működő, a közjó előmozdításán fáradozó civil szervezetek és azok az ügyvédek, aki jogilag támogatnák a civilek által képviselt ügyeket. A jelen kiadvány az eredeti angol formanyomtatványokat és idézeteket nem tartalmazza.

További információ:

PILnet Alapítvány
Paulay Ede utca 50.
1061 Budapest

E-mail: probono@pilnet.org

A kiadvány létrejöttében közreműködtek:

Fordítás | Polyacskó Orsolya
Szakmai lektor | Dr. Barabás Tamás
Munkatársak | Papp Gyöngyvér | Molnár Krisztina
A kiadvány a Norvég Civil Támogatási Alap támogatása nélkül nem jöhetett volna létre.

Tervezés, tipográfia | Kovácsné Kiss Judit | Createch Kft.
Nyomás | Createch Kft.

Tartalom

1.	A pro bono jogi támogatás alapfogalmai	5
2.	A pro bono központ tevékenységei.....	11
3.	Miért fontos a helyben elérhető jogi tanácsadás?.....	15
4.	A pro bono központ létrehozásának és működtetésének lépései	17
5.	A pro bono ügyfelek átvilágítása	19
6.	Milyen ügyeket vállaljunk el?	23
7.	A potenciális ügyfelek felkutatása.....	25
8.	Kapcsolatfelvétel civil szervezetekkel és a jó gyakorlatokról...	27
9.	Az ügyvédek bevonásáról	29
10.	A felek közötti megállapodásról	35
11.	Útmutató az ügyvédek és a pro bono ügyfelek közötti sikeres kommunikációhoz.....	43
12.	A pro bono munka támogató közegének kialakítása	47

1) A pro bono jogi támogatás alapfogalmai

Mi a pro bono jogi támogatás?

A „pro bono” kifejezés a latin *pro bono publico* kifejezésből származik, amelynek jelentése „a közjóért”. Olyan ingyenes jogi szolgáltatásokra használjuk, amelyet ügyvédek végeznek olyan rászorulóknak számára, akik más módon nem jutnának jogi támogatáshoz. Noha egy adott ország jogi hagyományai, kultúrája és társadalmi közege befolyásolja, hogy milyen típusú tevékenység minősül pro bono-nak, az alábbi jellemzők segíthetnek ezt meghatározni:

- a pro bono ügyvédek által végzett ügyvédi munka;
- a közjó érdekében végzett tevékenység, amelyet nem gazdasági érdekek vezérelnek;
- önkéntes munka, amelyért a ügyvéd nem kap anyagi ellenszolgáltatást;
- az ügyfél számára ingyenes; továbbá
- ugyanolyan szakmai színvonalon végzik, mint a fizetett jogi szolgáltatást.

A pro bono munka különbözik egyéb, rászorulóknak számára nyújtott jogi szolgáltatástól, mint amilyen például az állam által finanszírozott jogi

segítségnyújtó szolgálat. Az utóbbit nem tekintjük pro bono szolgáltatásnak, hiszen a jogi segítséget nyújtó ügyvéd az államtól anyagi kompenzációt kap munkájáért. Ugyanígy egy jogi központ vagy non-profit szervezet által a rászorulóknak számára nyújtott jogi segítséget szintén nem nevezhetjük pro bono munkának, mert a szolgáltatást nyújtó ügyvédet munkájáért fizeti a non-profit szervezet. Végül az is előfordulhat, hogy ügyvédek potenciális ügyfelek számára néhány konzultációt ingyen nyújtanak, ami szintén nem tekinthető pro bono munkának, mivel az ügyvéd ebben az esetben saját üzleti érdekeit tartja szem előtt, hiszen jövőbeni fizető ügyfelek megszerzése reményében jár el így.

Mi a pro bono központ?

A pro bono központ¹ arra törekszik, hogy hatékonyan elősegítse a pro bono együttműködések létrejöttét. Egyfajta ügytovábbítóként működik közre egyrészt a jogi támogatásra szoruló állampolgárok és szervezetek, másrészt azok között az ügyvédek között, akik kellőképpen felkészültek és hajlandóak is ilyen támogatást nyújtani. A pro bono központ úgy működik, mint egy ügyelosztó központ (angolul „hub”), amelyben összefut a jog világában használt készség és szaktudás. A központon keresztül a civil társadalom, az állam és a magánszemélyek számára átlátható mechanizmus keretében a civilek ingyenes (pro bono) jogi támogatást kapnak. Olyan magas szakmai színvonalú jogi támogatáshoz biztosít hozzáférést, amely egyébként megfizethetetlen lenne számukra.

1. A pro bono központ működhet „pro bono szövetség” elnevezés alatt is.

Egyéb kifejezések

Az alábbiakban néhány további kapcsolódó kifejezés meghatározását olvashatják. Létezhetnek ezektől eltérő definíciók is, de kézikönyvünkben mindvégig az alább felsorolt értelmezésekre hagyatkozunk.

Ügyvédi kamara (angol vö. Bar Association, Law Society) – szakmai szervezet, amely egy adott nemzeti jogrendszerben képviseli és szabályozza az ügyvéd szakma egy részét vagy akár egészét.

Közvetítő – egy személy vagy szervezet, aki/amely két személy vagy két fél – jelen kontextusban egy ügyvéd és egy ügyfél – között közvetít. A pro bono központokra is gyakran utalnak mint közvetítőre, de esetükben ez nem felel meg a valóságnak, mivel a pro bono központok érdemi jogi szolgáltatást nem nyújtanak.

Ügyfél – egy személy vagy szervezet, aki/amely pro bono jogi támogatásban részesül.

Ügyvédi megbízási szerződés – az ügyvéd által elkészített és az ügyfél rendelkezésére bocsátott dokumentum, amely a pro bono támogatás keretében részletesen leírja a felek elvárásait, valamint a két fél kapcsolatát. Megbízólevélként (appointment letter) vagy ügyvédi meghatalmazásként (retainer agreement) is ismeretes.

Rászoruló – az angol kifejezés (indigent) a latin *indigere* szóból származik, melynek jelentése: nélkülözni. A szegénységben, nélkülözésben élő embereket írja le, akik a piaci áron nyújtott jogi szolgáltatást nem tudják megfizetni.

Ügyvéd – jogi végzettséggel rendelkező személy, aki jogi tanácsadást nyújt. Lehet ügyvéd vagy jogtanácsos; az országtól és kontextustól függően változhat az elnevezés.²

Jogklinikika – olyan hely, ahol rendszeresen és ingyenesen nyújtanak különböző jogterületekhez kapcsolódó információt és tanácsadást. Sokféle modellje létezik: egyes jogklinikák azonnali tanácsadást nyújtanak, másutt (a konzultációt követően) egy későbbi időpontban történik mindez. Minden tevékenységet a jogklinikika alkalmazásában álló, vagy önkéntesként dolgozó, képzett ügyvéd felügyel.

Jogi segítségnyújtás – ingyenes, vagy – általában az állam által – támogatott jogi tanácsadás, vagy képviselő olyan személyeknek, akik nem tudnak a jogi szolgáltatásért fizetni. Abban különbözik a pro bono szolgáltatástól, hogy utóbbi esetében az ügyvéd nem kap fizetséget a munkájáért.

A pro bono nem helyettesíti a jogi segítségnyújtó szolgálatot. Mindenképpen szükség van rá, mint kiegészítő jogi támogatásra, hiszen minden társadalomban vannak kielégítetlen jogi igények, függetlenül attól, hogy mennyire erős egy állam szervezett jogi segítségnyújtó rendszere. Általában az államok kötelezettsége, hogy ilyen szolgáltatást nyújtsanak és biztosítsák hozzá a megfelelő forrásokat. A pro bono szolgáltatások fejlesztése azonban nem lehet ürügy a jogsegély rendszer megkurtítására vagy éppen felszámolására. Szoros együttműködés javasolt az állam (önkormányzatok) és a pro bono központok között a lakosság ki nem elégített jogi szükségleteinek támogatására.

2. Vannak olyan jogrendszerek, ahol joghallgatók, jogi asszisztensek, gyakoronokok vagy ügyvédjelöltek is közreműködhetnek pro bono jogi szolgáltatásban egy képzett ügyvéd felügyelete alatt.

Pro bono ügy (pro bono matter) – ez lehet egy jogeset, jogi elemzést/kutatást igénylő kérdés vagy peres ügy, amely az ügyvédhez vagy ügyvédi irodához kerül.

Civil szervezet (Non-governmental organization, NGO) – Olyan non-profit szervezet, amely az igazságosság, és/vagy valamely társadalmi ügy előmozdítása érdekében lép fel és amely teljes mértékben független az államtól (ugyanakkor bizonyos esetekben kaphat állami támogatást). További angol-eredetű elnevezései: független szervezet, jótékonyági-karitatív szervezet (charity), alulról szerveződő (grass-roots) szervezet, önszervező szervezet, civil mozgalom, közösségi csoport, a harmadik szektorba tartozó szervezet, nem kormányzati szereplő.

Egyetemen működő jogklinika – Olyan jogklinika, ahol a joghallgatók nyújtanak ingyenes jogi, és jogi ügyekkel kapcsolatos szolgáltatást képzett jogászok/ügyvédek felügyelete mellett. Végezhetik ezt a tanterv részeként vagy azon kívül.

2) A pro bono központ tevékenységei

A pro bono bemutatása

Fontos, hogy a pro bono központ pontosan meghatározza és világosan kommunikálja a külvilág felé, hogy kiket és milyen módon segít. Ezzel biztosítani tudja a következetes eljárást minden hozzájuk forduló személy esetében, de más szervezeteket is segít abban, hogy könnyen eldönthessék, hogy érdemes-e a polgárokat valamilyen jogi problémával a pro bono központhoz irányítaniuk.

Ugyancsak fontos világosan kommunikálni a pro bono központ működésének célját mind az ügyfelek, mind pedig az ügyvédek és támogatók irányába. Ha a polgárok nincsenek tisztában a pro bono munka lényegével, akkor a pro bono központ célját is félreérthetik. A kézikönyv további fejezeteiben bemutatunk néhány példát arra, hogy hogyan érdemes kommunikálni a nyilvánosság felé a pro bono munka célját és a pro bono központ által megtestesített értékeket.

Nem egy pro bono központ találkozott azzal a problémával, hogy a civil szervezetek gyakran nincsenek tisztában saját jogi szükségleteikkel és hiányoznak az alapvető jogi ismereteik. Vonakodnak attól, hogy felkeressenek ügyvédeket, mivel nem ismerik pontosan a pro bono tevékenység célját.

Ugyanakkor nemcsak a civil szervezetekre igaz, hogy nem kellőképpen tájékozottak a pro bono munka mibenlétét illetően. Előfordul, hogy maguk az ügyvédek is tévesen használják a pro bono kifejezést olyan esetekre, amikor ingyenes konzultáción alapuló, vagy csökkentett árú szolgáltatást nyújtanak, vagy amikor a ügyvédi díj megfizetése a jogi eljárás legvégén történik.

A pro bono központ céljai és alapelvei

A pro bono központokat jellemzően azzal a céllal hozzák létre, hogy pozitív változásokat idézzenek elő a leginkább rászorulóknak életében. A pro bono központok céljai és működési alapelvei az alábbiakban foglalhatók össze:

- az állampolgárok igazságszolgáltatáshoz, a joghoz való hozzáféréseinek javítása;
- jogi tanácsadás nyújtása mindenki számára rassztól, társadalmi háttértől, vagy vallási meggyőződéstől függetlenül;
- jogi tanácsadás nyújtása politikától és vallástól függetlenül;
- a jogállamiság erősítése;
- a kormányoktól, adományozóktól, ügyvédi irodáktól, civil szervezetektől és más csoportoktól független működés kialakítása;
- hozzájárulás a nemzeti- és nemzetközi fejlesztési célok megvalósulásához;
- konkrét célkitűzések – például az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Célok – elősegítése;
- a pro bono munkára vonatkozó figyelemfelhívás;
- a joghoz és fejlesztéshez kapcsolódó ismeretterjesztés és tájékoztatás; és

- a jog, mint a társadalmi igazságosság elérésére szolgáló eszköz népszerűsítése.

A legtöbb nemzeti jogrendszerben kizárólag az ügyvédek praktizálhatnak, csak ők képviselhetnek ügyfeleket a bíróságon. Ebből adódóan szakmai és etikai kötelességük képviselni olyan embereket is, akiknek egyébként nem lenne hozzáférésük semmiféle jogi szolgáltatáshoz. A pro bono központ segítségével az ügyvédek könnyen és hatékonyan megfelehetnek ezen elvárásnak.

3) Miért fontos a helyben elérhető jogi tanácsadás?

Több szempontból is fontos, hogy például az ügyvédi kamarákon keresztül helyi szinten is meghonosodjon a pro bono munka. Először is, az adott jogrendszerben működő ügyvédség támogatásának megszerzése fontos ahhoz, hogy a pro bono központ minél jobban ki tudja elégíteni a helyben felmerülő igényeket. Másodszor, a helyi önkéntes ügyvédek közössége a pro bono központ fenntarthatóságának szempontjából az egyik legfőbb erőforrást jelenti. Végül pedig a pro bono központ a szolgáltatások helyi fejlesztésével segítheti a civil szervezeteket abban, hogy minél hatékonyabban végezhesék munkájukat a közjó előmozdítása érdekében. A központ működése erősíti a pro bono munka legitimitását és megszilárdítja annak infrastruktúráját, illetve bővíti azoknak az ügyvédeknek és ügyvédi irodáknak a körét, akik és amelyek a jövőben hajlandóak ilyen munkát vállalni.

Nemzetközi pro bono hálózatok

Egy helyi pro bono központ nem feltétlenül teljesít minden típusú megkeresést. Például, ha egy szervezetnek egy másik ország jogrendszerével kapcsolatban van kérdése, vagy ha a nemzetközi (magán)joghoz vagy összehasonlító joghoz kötődően van szüksége tanácsra. Ilyen esetekben

jól jön, ha az ügyfélnek lehetősége van egy globálisan működő pro bono központhoz fordulni, mint amilyen az *A4ID* vagy a *PILnet* által létrehozott *Global Pro Bono Clearinghouse*. Ezek a szervezetek a világ minden tájáról kapnak megkereséseket és a világ minden tájáról találnak ügyvédek, hogy ezen jogi kérdéseket megválaszolják.

4) A pro bono központ létrehozásának és működtetésének lépései

Kapcsolat az ügyfelekkel és az ügyvédekkel

A pro bono központ sikeres működtetésének kulcsa, hogy mind az ügyvédek és az ügyfelek tudjanak létezéséről. Bár ez a kijelentés magától értetődőnek tűnhet, mégsem az. A pro bono munkában együttműködő ügyvédek és az ügyfelek kiválasztásának módja nagy mértékben befolyásolja a pro bono központ jellegét.

Kiket segít a pro bono központ?

Egyes pro bono központok jótékonyági vagy egyéb, pontosan meghatározott profilú civil szervezetek támogatására specializálódtak, míg mások állampolgárokat is segítenek vagy közvetlenül, vagy partner szervezeteiken keresztül. Minden esetben fontos azonban, hogy egyértelmű legyen, hogy ki kaphat segítséget és milyen irányelvek vezérelnek annak eldöntését, hogy egy adott személy vagy szervezet beletartozik-e a pro bono központ működési körébe vagy sem.

Néhány példa a kiválasztási szempontokra:

- anyagilag rászoruló emberek, amely meghatározható például a jövedelem és/vagy vagyoni helyzet vizsgálata alapján (means test) – vagyis annak meghatározása, hogy egy személy milyen mértékben szorul rá a jogi támogatásra;
- bizonyos problémában érintett emberek csoportjának meghatározása, például a párkapcsolati erőszakot elszenvedő nők csoportja;
- bizonyos célokért küzdő vagy egy bizonyos földrajzi helyre koncentrááló szervezetek; és/vagy
- bármely nonprofit szerveződés, amely megfelel a rászorultsági feltételeknek vagy egyéb indikátoroknak.

A pro bono központok leggyakrabban a „3M” módszert alkalmazzák a civil szervezeti ügyfelek alkalmasságának megállapítására, amely az angol mission (küldetés), matter (ügy), means (anyagi helyzet) szavak kezdőbetűiből jön.

- *Küldetés:* a szervezet tevékenységét a köz javára végzi-e?
- *Ügy:* ha nem közhasznú vagy nem emberi jogi szervezetről van szó, megállapítható-e mégis, hogy a szervezet a társadalmi érdekből végzett tevékenységéhez kapcsolódóan jogosan igényli a pro bono támogatást?
- *Anyagi helyzet:* ha a szervezet nem folytat közhasznú tevékenységet, fennáll-e az anyagi rászorultság a szervezet egésze vagy tagjai esetében?

5) A pro bono ügyfelek átvilágítása

Az ügyfelek kiválasztása az átvilágításuk eredményeképpen történik meg. Előzetesen tehát alaposan megfontolandó, hogy milyen mélységű legyen az ügyfelek – szervezetek, magánszemélyek, vagy esetleg mindkettő – előzetes ellenőrzése. A kiválasztás szempontjait az együttműködő ügyvédek számára is egyértelművé kell tenni, ők ugyanis bizonyos típusú ügyfeleket várnak a pro bono központtól. Fontos, hogy a kiválasztási és értékelési kritériumok a lehető legátláthatóbbak legyenek.

Az ügyfelek ellenőrzése és „átvilágítása” nagyon fontos műveletek a központ létjogosultsága szempontjából, hiszen az önkéntes munkát vállaló ügyvédek és az ügyvédi irodák nagy mértékben támaszkodnak a pro bono központra az ügyfél kiválasztását illetően. Egy pro bono központ, különösen, ha újonnan jött létre, nem kockáztathatja hírnevét azzal, hogy az ügyfelek kiválasztása nem megfelelően és transzparensen zajlik.

Ha például egy pro bono központ civil szervezetek támogatását tartja fő feladatának, akkor előzetes döntést igényel, hogy majdan a szervezetek vizsgálata során ellenőrizze-e az alábbi paramétereket:

- a szervezet pénzügyi helyzete,
- a szervezet irányítása, átláthatósága és elszámoltathatóságának irányelvei,

- a kuratóriumi tagok, az igazgatók és/vagy munkatársak azonosítása (például hogy kizárható legyen bármilyen terrorizmushoz vagy egyéb bűncselekményekhez kapcsolódó tevékenység), és/vagy
- a szervezet céljai és működési elvei.

Ahhoz, hogy egy szervezet jogosulttá váljon a pro bono központ támogatására, bizonyos átláthatósági elvárásoknak is meg kell feleljen.

Nem ritka, hogy a pro bono központok egy ügyfelvételi kérdőíven kéri be a szervezeti alapadatokat a hozzájuk forduló szervezetektől, de az is lehetséges, hogy más módon is végeznek háttérkutatót a szervezet működéséről.

Magánszemélyek is lehetnek a pro bono központok ügyfelei, ám az átvilágítás ebben az esetben is fontos a pro bono szolgáltatásra való jogosultság megállapításához. A jövedelmi szint mellett más szempontok is felmerülhetnek, például hogy az adott ügyben a személy korábban igénybe vett-e már jogi tanácsadást.

További megfontolandó szempontok:

- Ha a pro bono központhoz forduló magánszemélyek jogosultak az állami jogi segítségnyújtó szolgálat támogatására, akkor őket a megfelelő szolgálathoz kell irányítani. A pro bono központ szolgáltatásai azokat célozzák, akik nem jogosultak ilyen jogi segítségre, piaci árú jogi szolgáltatást viszont nem tudnak igénybe venni.
- További rászorultsági vizsgálat elvégzése azért fontos, mert a segítség így valóban azokhoz jut el, akiknek nincs módja megfizetni azt. A rászorultsági ellenőrzés/vizsgálat biztosíték lehet arra, hogy az ügyvédek önkéntes erőfeszítései valóban az arra leginkább rászorulókhöz jussanak el. Az ügyvédi irodákat pedig arról biztosítja, hogy

a pro bono központok nem halásszák el előlük az egyébként fizetőképes ügyfeleket. Nem elhanyagolandó azonban az a tény, hogy egy alapos rászorultsági vizsgálat nem kevés erőforrást igényel a pro bono központ részéről.

- Ajánlási rendszer működtetése – ha a pro bono központ nem vállalja egy potenciális ügyfél ügyét, oly módon mégis segíthet, hogy egy másik, olyan szervezethez irányítja, amelyik viszont tud segíteni.
- Megfelelő képzést és felügyeletet kell biztosítani az ügyfélfelvételt bonyolító munkatársaknak. Ahol ezt önkéntesek vagy joghallgatók végzik, ott különösen fontos a megfelelő felkészültség és egy képzett ügyvéd szakmai felügyelete.

Néhány pro bono központ civil szervezeteknek és magányszemélyeknek egyaránt nyújt jogi támogatást.

6) Milyen ügyeket vállaljunk el?

Vannak olyan pro bono központok, amelyek csak bizonyos kritériumoknak megfelelő ügyekhez közvetítenek önkéntes ügyvédet. Az alábbi felsorolás segíthet a munka fókuszálásában:

- családi és gyermekjogi ügyek,
- (általános) közérdekű ügyek,
- emberek nagy csoportját vagy marginalizált csoportokat érintő ügyek,
- három munkanapnál kevesebb időt igénylő ügyek,
- közfinanszírozású jogi segítségnyújtásra nem jogosító ügyek,
- tanácsadásra korlátozódó szolgáltatás, amely bíróság előtti képviselet nem foglal magában, és
- olyan ügyek, amelyek nagy eséllyel sikeresen végződhetnek (*merit test*).

Olyan pro bono központok is vannak, amelyek nem csupán pro bono munkát vállaló ügyvédekhez biztosítanak hozzáférést, de képzéseket és workshopokat is szerveznek civil szervezetek számára, melyeket szintén az általuk felkért ügyvéd(ek) tartanak.

7) A potenciális ügyfelek felkutatása

A legtöbb ember amikor jogi segítségre van szüksége nem fordul azonnal egy pro bono központhoz. Sőt, gyakran nem is tudják, hogy ilyen segítségre van lehetőségük, sem azt, hogy létezik térítésmentesen igénybe vehető ügyvédi támogatás. Ezért különösen fontos kapcsolatot ápolni olyan emberekkel, akikhez a potenciális ügyfelek szükség esetén fordulhatnak, például szociális munkásokkal, kormányzati szervek (a bíróságokat is idértve) munkatársaival, szakmai szervezetekkel (pl. kamarákkal), civil ernyőszervezetekkel és civil szolgáltató központokkal; ha pedig szervezeti ügyfelekre gondolunk, akkor a szektorban működő hálózatokkal is érdemes kapcsolatban lenni. A civil szféra nem túl nagy, tagjai általában ismerik egymást és bíznak egymásban. Erősítheti a pro bono központ legitimitását, ha sikerül új támogatókat szerezni ebből a közegeből, akik mintegy „nagykövetként” vihetik a pro bono központ hírért a civil társadalom szereplői közé.

Érdemes megkeresni azokat a civil szervezeteket, amelyek területükön elismert és kiemelkedő munkát végeznek, és személyes találkozók keretében feltérképezni jogi szükségleteiket.

8) Kapcsolatfelvétel civil szervezetekkel és a jó gyakorlatokról

A pro bono központ által kiküldött e-mail vagy levél célja, hogy felvegye a kapcsolatot a civil szervezettel és felajánlja a központ pro bono jogi szolgáltatásait.

A levél ideális esetben az alábbiakat tartalmazza:

- a levélíró személyes bemutatkozása,
- a szervezet (pro bono központ) bemutatása,
- a pro bono program bemutatása; ebben kitérhetünk a sikertörténetekre, az elhelyezett ügyek számára, valamint olyan ügyekre, amelyekkel kapcsolatban a központ korábban segítséget nyújtott civil szervezeteknek,
- a megkeresett civil szervezet és munkájának elismerése; valamint
- meghívás egy egyeztetésre, hogy a lehetséges együttműködés részleteit tisztázni lehessen.

Amennyiben a civil szervezet nem reagál a megkeresésre öt munkanapon belül, akkor érdemes újraküldeni az e-mailt vagy telefonon kapcsolatba lépni a szervezettel.

Számos egyéb módon tudjuk népszerűsíteni a pro bono központ tevékenységét: konferenciákon, civil szervezetek által szervezett rendezvényeken való megjelenéssel, hírlevél kiküldésével, hogy csak néhányat említsünk. A civil vezetők segítségével könnyen azonosíthatóak azon civil szervezetek, amelyek számára hasznos lehet a pro bono tanácsadás. Különösen fontos elérni azokat, akik a jogi támogatásra a leginkább rászorulnak: ez a társadalom felé is jelzi a pro bono központ elhivatottságát és legitimitását.

A potenciális ügyfelekkel történő kapcsolatfelvétel módja természetesen attól is függ, hogy kiktől van szó. Ha például olyan közösséget szeretnénk elérni, amelyben magas az írástudatlansággal szintje, akkor természetesen fölösleges e-maillal próbálkozni. Ha a pro bono központ fizikailag távol van a célcsoporttól, akkor a telefonon vagy interneten érdemes próbálkozni.

Mérlegelni kell továbbá, hogy az ügyfelektől írásos jelentkezést kérjünk vagy sem, és hogy mely szolgáltatások működhetnek telefonon vagy e-mailen. Érdemes tájékoztató anyagot, szórólapot készíteni arról, hogy milyen jellegű segítség várható a pro bono központtól és hogy milyen civil szervezetek jogosultak ennek igénybevételére.

9) Az ügyvédek bevonásáról

Az ügyvédi közösség kulcsszerepet játszik a pro bono célok elérésében. Először is azért, mert az ügyvédek nyújtják magát a pro bono szolgáltatást, azaz ellenszolgáltatás nélküli szakmai munkát végeznek civil szervezetek és magánszemélyek érdekében. Másodszor pedig azért, mert az anyagi támogatásuk, oktatási és népszerűsítő tevékenységük nélkülözhetetlen a pro bono közösség számára.

Az ügyvédi irodák megkeresése során hasznos lehet:

- az adott településen azonosítani azokat az ügyvédeket és ügyvédi irodákat, akik és amelyek vállalhatnak pro bono munkát. Ilyenek lehetnek például:
 - nemzetközi ügyvédi irodák,
 - nemzetközi vállalatok által foglalkoztatott („belső”) jogtanácsosok,
 - nagy, hazai ügyvédi irodák,
 - közepes, vagy kisebb ügyvédi irodák,
 - egyéni ügyvédek.

- megtudni, hogy egy adott ügyvédi irodán belül ki az a munkatárs, akivel célszerű találkozni pro bono ügyben. Ilyen munkatársak lehetnek például:
 - a pro bono koordinátor,
 - a társadalmi felelősségvállalásért felelős vezető.

Amennyiben nincsenek ilyen munkatársak a cégnél, akkor segíthet, ha átnézzük az ügyvédi iroda programjait, rendezvényeit, képzéseit vagy működési területeit és megkeressük azokat az ügyvédeket, akik már dolgoztak valamilyen közérdekű ügyön vagy hasonló területen.

Vegye fel a kapcsolatot a megfelelő munkatárssal és egyeztessen vele találkozót!

A találkozó során

- mutassa be a pro bono központot és annak küldetését;
- mutassa be, hogy miért lehet előnyös az ügyvédi iroda számára a pro bono tevékenység:
 - A pro bono tevékenység – azaz jogi támogatás nyújtása olyan emberek számára, akiknek egyébként nem lenne módja ügyvédhez fordulni – remek lehetőség a társadalmi felelősségvállalás demonstrálására.
 - A pro bono munka a résztvevők számára inspiráló és motiváló.
 - A pro bono tevékenység erősíti az ügyvédi iroda pozitív imázsát és jó hírnevét.
 - A pro bono munka az iroda ügyvédei számára kiváló lehetőséget kínál a készségeik fejlesztésére, a tapasztalatszerzésre, valamint a szakmai fejlődésre.

- A pro bono munka kapcsán feltűnhetnek új, tehetséges jogászok.
 - A pro bono munka révén olyan eset is a bíróság elé kerülhet, ami más esetben nem kerülne oda.
 - Sok ügyfél értékeli, ha egy ügyvédi iroda pro bono munkát végez. Ez akár szempont is lehet, amikor ügyvédi irodát választ egy megbízáshoz.
 - A pro bono program révén az ügyvédi iroda jó stratégiai partner lehet ügyfelei számára azok jótékonyági tevékenységének támogatására. Egy ilyen CSR stratégiai partnerség potenciális ügyfelekkel erősítheti az ügyfél és az ügyvédi iroda kapcsolatát és akár számlázható munkát is hozhat az iroda számára.
 - A pro bono munka egyedülálló pozitív kihívást nyújt.
 - A pro bono munka hozzájárul az ügyvédek és általában az igazságszolgáltatás rendszere iránti általános bizalom megerősítéséhez.
- javasolja egy pro bono koordinátor vagy más felelős kinevezését, aki kapcsolatot tart a pro bono központtal. Ez nem csak a pro bono központ és az ügyvédi iroda közötti hatékony kommunikáció szempontjából lényeges, hanem az iroda saját pro bono programjának kialakításához is. Ha van konkrét javaslata (ha például találkozott már az ügyvédi iroda más munkatársával is, akinek van civil szervezeti tapasztalata vagy aki egyértelműen jelezte idevágó érdeklődését), akkor ajánlhat konkrét személyt is.

A pro bono központ körüli ügyvédekből álló csoport akár közben is járhat egy-egy ügyvédi iroda meggyőzésében. A személyes kapcsolatok természetesen kulcsfontosságúak. A nagy ügyvédi irodák jelentős részében van pro bono koordinátor vagy CSR-ért felelős vezető, akik ha lehetséges, megszűrik a pro bono ügyeket és szétosztják őket az iroda ügyvédei között. Ezek a személyes kapcsolatok jelentős odafigyelést és rendszeres kapcsolattartást igényelnek.

Az ügyvédek és ügyvédi irodák másként is bevonhatók a pro bono munkába, például egy **Pro Bono Nyilatkozathoz** való csatlakozással. A nyilatkozat kezdeményezője a pro bono központ, amely ezzel a dokumentummal erősíti meg az ügyvédi irodák pro bono tevékenységen keresztül megnyilvánuló szakmai és etikai elkötelezettségét. Javasoljuk az ügyvédi irodáknak a nyilatkozat aláírását, amivel közvetve a pro bono központ számára is támogatást szerezhetünk.

A **pro bono közvéleménykutatás** egy további eszköze annak, hogy kapcsolatba lépjünk az ügyvédi irodákkal és felmérjük érdeklődésüket a pro bono program iránt. Nagyon fontos, hogy a kérdőív gyorsan és könnyen kitölthető legyen. A körültekintően összeállított és fókuszált kérdőív segítségével a pro bono központ képet kaphat arról, hogy milyen típusú pro bono munka érdekli az ügyvédi irodákat. A kérdőív végén mindenképpen szerepeljen egy kérdés arról, hogy a kitöltő ügyvéd szeretne-e részt venni pro bono programban. A kérdőív lebonyolítása történhet levélben, e-mailen, telefonon vagy online, például a Survey Monkey, vagy más online kérdőívező oldalon keresztül.

Szintén jó megközelítés lehet egy **tanácsadó testület** felállítása, ügyvédi irodák pro bono koordinátorainak vagy elismert partnereinek részvételével, akik segíthetik a pro bono központ kapcsolatépítését újabb ügyvédi irodákkal és potenciális támogatók irányába. A PILnet Tanácsadó Testülete (Pro Bono Council) például évente egyszer találkozik, a tiszteletbeli elnök, az alelnökök és a többi tag is mind vezető ügyvédi iroda munkatársa. De nem csak ügyvédek lehetnek tagok, hanem például bírók, tudományos szakemberek, vagy a pro bono központ által segített szervezetek vezető beosztású tisztségviselői is.

A nemzeti jogrendszerek különböznek abban, hogy milyen szabályok vonatkoznak az ügyvédek működésére. Bizonyos helyeken például az ügyvédek – biztosítási és joggyakorlati követelmények miatt – csak az ügyvédi iroda keretében nyújthatnak jogi tanácsadást, másutt viszont az ügyvédi irodától függetlenül, saját hatáskörben is. Az adott jogrendszer szabályozása alapján kell eldönteni, hogy kizárólag ügyvédi irodákkal, vagy egyéni ügyvéddel is együttműködjön-e a pro bono központ. Azonban minden esetben garantálni kell, hogy az önkéntes munka ugyanolyan magas szakmai színvonalon bonyolódjon, mint a fizetős, és mindez a helyi szabályozás maximális betartása mellett történjen. Ehhez felkészült ügyvédekre, biztosítási mechanizmusokra, és alkalmassint szakmai felügyeletre van szükség.

Számos oka van annak, hogy az ügyvédek pro bono munkát vállalnak. A későbbi fejezetek további ötletet adnak a pro bono kultúra népszerűsítésére.

10) A felek közötti megállapodásról

Ha már azonosítottuk a kedvezményezett civil szervezetet és annak jogi problémáját, valamint a közreműködő ügyvédet, a felek számára szorgalmazhatjuk a megállapodás írásba foglalását, amelyben lefektetjük a pro bono szolgáltatás feltételeit és körülményeit a pro bono központ, a civil szervezet és az ügyvédek vonatkozásában. A megállapodás előnye, hogy segítségével a résztvevő felek között konszenzus alakul ki az elvárásokat és a teljesítendő normákat illetően. A megállapodás aláírása előtt az ügyvédi irodák kérhetik különféle hivatalos iratok (civil szervezet alapszabálya) vagy személyes dokumentumok (személyi igazolvány) bemutatását.

A pro bono kérelmek értékelése

Gyakran a jogi eljárás és ennek fogalomkészlete ismeretlen a pro bono központhoz forduló magánszemélyek és/vagy civil szervezetek számára. Nem árt ezért, ha valaki segít nekik feltérképezni szükségleteiket és a jogászok számára érthető nyelven megfogalmazni azokat. Ez a pro bono központok alapvető feladata. Ha olyan témában érkezik megkeresés, amely kívül esik a pro bono programban résztvevő ügyvédek szakterületén, akkor ideális esetben a pro bono központ egy másik szervezethez

irányítja az ügyfelet. Emiatt különösen fontos a nagy kapcsolati háló kialakítása. Az ügyfélkör jellegétől függően hasznos lehet képzést szervezni a munkatársaknak arról például, hogy milyen a legmértányosabb és legügyfélbarátabb eljárásmód a különösen nehéz helyzetben levő pro bono ügyfelekkel szemben.

A pro bono kérelmek megfogalmazása

Az igényelt jogi munka leírása legyen világos, pontos és tömör, hogy a megkeresett ügyvéd könnyen és gyorsan átlássa a felkérés lényegét. A PILnet által kidolgozott útmutató segíti a civil szervezeteket jogi szükségleteik megfogalmazásában. Az útmutató a civil szervezetek számára hozzáférhető, de a PILnet is használja segédletként az ügyvédi irodáknak küldendő felkérések megfogalmazásához.

Az ügyvédeknek küldendő felkérésben az alábbi pontokat érdemes kifejteni:

- Miért van szüksége az adott személynek/szervezetnek jogi támogatásra?
- Milyen eredményt várunk a pro bono munkától a szervezet életében?
- A szóban forgó ügy/ügyfél hogyan illeszkedik a pro bono központ által megfogalmazott kritériumokhoz (és hogy ennek értelmében miért van szükség a pro bono munkára)?
- Milyen jellegű munkára van szükség?
- Az ügyfél bemutatása (ha szükséges, anonimitásának megőrzésével);
- Kik érintettek még az ügyben mi a szerepük?
- A munka ütemezése;

- Milyen jogászokra van szükség a feladat ellátásához?
- Hogyan hasznosul az ügyvéd munkája és miként lesz hasznos az ügyfél számára?

A pro bono kérelmek kiküldése és átadása

Egy felkérést sokféle módon eljuttathatunk a pro bono programban résztvevő ügyvédeknek. Hogy melyiket választjuk, a beérkező felkérésektől is függ. Alább néhány példa:

- minden befutó kérést a levelezőlistán szereplő összes ügyvéd/ügyvédi iroda megkap;
- a megkeresést csak néhány, a releváns szakértelmük alapján kiválasztott ügyvéd számára küldjük el;
- ügyvédek kiválasztása egy adatbázisból történik annak alapján, hogy a közelmúltban végzett-e pro bono munkát;
- egy ügyvéd/ügyvédi iroda közvetlen megkeresése;
- a megkeresések kiküldése heti/havi rendszerességgel; továbbá
- a megkeresések megjelenítése egy honlapon, ahol az ügyvédek a nekik alkalmas időpontban bármikor megnézhetik.

A megkeresések továbbítása történhet e-mailen, telefonon, vagy egy honlapon, a kérések nyomon követése azonban minden esetben fontos. Ugyanígy fontos figyelemmel követni a programban résztvevő ügyvédek előre jelzett kapacitását közreműködésük gyakoriságával kapcsolatban; ha pedig egy projektre egyszerre több ügyvéd jelentkezik, akkor egy átlátható kiválasztási folyamat során kell eldönteni, hogy ki kapja az ügyet.

E-mail küldés során ne feledjük, hogy az ügyvédek egyszerre rengeteg feladattal és kommunikációval zsonglórködnek, ezért az a legjobb, ha

- rögtön az e-mail elején van egy rövid összefoglaló az ügyről, ami megkönnyíti a gyors áttekintést,
- a részletezés is világos és tömör; továbbá
- kerüljük a csatolmányokat! Rendszerint nem olvassák el őket, mivel Blackberry-n vagy okostelefonon hosszabb időbe telik kinyitni és/vagy nehezebb elolvasni őket.

A heti/havi rendszerességű, a hét vagy hónap meghatározott napján történő kiküldés előnye, hogy az ügyvédek hozzászoknak az ütemezéshez, számítanak rá és valamilyen módon időbeosztásuk részévé válik azok elolvasása.

Ugyanakkor szervezetenként különbözik, hogy mi az ügyleírások kommunikálásának legmegfelelőbb módja.

Sokszor csak egy ügyvéd jelentkezik a kiküldött ügyre és ha a székértelme passzol, akkor megkapja az ügyet. Előfordul azonban az is, hogy több önkéntes jelentkező van és a pro bono központnak kell kiválasztania, hogy melyik ügyvéd vagy iroda kapja meg a projektet. Fontos, hogy ilyen esetben a kiválasztás és az ügy elhelyezése világos irányelvek mentén történjen. Így nemcsak a részrehajlás legkisebb gyanúja sem merülhet fel, de a közreműködő ügyvédek is tisztában lesznek azzal, hogy mit várhatnak. Ilyen kiválasztási irányelvek lehetnek:

- releváns szaktudás;
- a közelmúltban kapott-e ügyet az adott iroda/ügyvéd;
- a jelentkezés sorrendje, továbbá

- ki passzol leginkább az adott civil szervezethez. Ennek mérlegelésében az alábbi szempontok segíthetnek:
 - melyik ügyvédi iroda rendelkezik a legmegfelelőbb erőforrásokkal;
 - melyik iroda tudja felmutatni a legmegbízhatóbb működést;
 - melyik ügyvédi iroda tudja összehozni a legjobb ügyvéd csapatot; továbbá
 - szükséges-e valamilyen nyelvtudás az adott ügy kezeléséhez. Nyelvi kompetencia tekintetében különbözhetnek az irodák.

Miután a pro bono központ kiválasztotta az ügy szempontjából legmegfelelőbb ügyvédet vagy irodát, néhány fontos kommunikációs feladat következik. Először is tájékoztatnia kell a kiválasztott ügyvédet vagy ügyvédi irodát arról, hogy megkapta az ügyet. Fontos kizárni az összeférhetetlenség (conflict of interest) lehetőségét. A különböző jogrendszerekben különböző idevágó szabályokat alkalmaznak és ezekkel is tisztában kell lennünk csakúgy, mint a jogi szolgáltatásokra vonatkozó egyéb szabályokkal. Mindaddig nem szabad lezártnak tekinteni az ügy kiadását, amíg az ügyvéd vagy ügyvédi iroda meg nem erősíti az összeférhetetlenség hiányát.

Ezt követően értesíteni kell azokat az ügyvédeket is, akik bejelentkeztek ugyan, de nem kapták meg a kért ügyet. Nem szeretnénk elveszíteni őket, hiszen a későbbiekben is számítunk önkéntes munkájukra, ezért fontos a jó kapcsolat fenntartása. Végül pedig tájékoztatni kell az ügyfelet arról, hogy egy ügyvédi iroda elvállalta az ügyét. Ha a pro bono központ nem talál az ügyhöz passzoló irodát, akkor erről tájékoztatni kell a civil szervezetet és lehetőség szerint javasolni kell valamilyen alternatívát, hogy megkaphassák a szükséges segítséget.

Az ügy továbbítása

Ha már kiválasztottuk a közreműködő ügyvédeket, akkor gondoljuk át, hogy mi a felek (ügyvéd és a civil szervezet) bemutatásának legmegfelelőbb módja. Az alábbi lehetőségek jöhetnek szóba:

- az ügyvéd és az ügyfél első találkozásán legyen jelen a pro bono központ egy munkatársa is;
- e-mailen vagy telefonon kössük össze a feleket, hogy a későbbiekben közvetlenül is kapcsolatba léphessenek egymással; továbbá
- küldjünk levelet az ügyfélnek és az ügyvédnek.

Bármilyen módon is történjen a felek összekapcsolása, fontos, hogy mindenki tisztában legyen azzal, hogy mit vállalt pontosan az ügyvéd. Sok pro bono központ inkább azt az álláspontot képviseli, hogy ha menet közben kiderül, hogy további pro bono segítségre van szükség a konkrét megállapodás terjedelmén túl: az ügyfél előbb hozzájuk forduljon. Ezzel az is megelőzhető, hogy egy lezárt ügy után az ügyvédek további megkereséseket kapjanak a korábbi pro bono ügyfeleiktől. A civil szervezet és az ügyvédi iroda álláspontját figyelembevéve, illetve hogy milyen a pro bono központ viszonya a felekhez, hasznos lehet a központ munkatársának bekapcsolódni a felek közötti első telefonbeszélgetésbe. Ez természetesen bizalmi kérdés is egyben. Fontos továbbá, hogy rendszerezett és pontos nyilvántartás legyen – például egy adatbázis keretében rendszerezve – az ügghöz kapcsolódó részletekről.

Közreműködés

A pro bono ügy továbbítása után a pro bono központ további közreműködése az ügy természetétől és a közreműködő felektől függ. Az

együttműködés későbbi szakaszában azonban jelentősen korlátozott. Mindenképpen érdemes azért megkeresni a civil szervezetet 1–2 hónappal az ügy felvétele után, hogy tájékozódjunk a dolgok menetéről, esetleges problémákról. Segíthet ebben egy jól kialakított határidőfigyelő rendszer. Előfordulhat, hogy a civil szervezet és az ügyvédi iroda találkozási során az eredeti megkereséshez képest módosul a pro bono együttműködés tartalma. Kiderülhetnek például korábban nem ismert részletek, de akár hosszú távú megállapodás is létrejöhet a civil szervezet és az ügyvédi iroda között. Ebben az esetben a feleknek értesíteniük kell a pro bono központot az új kapcsolat részleteiről és ennek megfelelően frissíteni kell a központ adatbázisát. Az utánkövetési (follow-up) levelezés alkalmat adhat arra is, hogy rákérdezzünk a civil szervezetnél, van-e esetleg más, új ügy a pro bono központ számára.

Ez a fajta kommunikáció két célt szolgál. Először is, lehetővé teszi, hogy tájékozódjunk, hogy a felvett ügy, az együttműködés megfelelően halad-e. Előfordulhat, hogy a civil szervezet valamilyen problémáról számol be, pl. félreértés, a kommunikáció hiánya, a várt dokumentum nem érkezik meg, stb. Ez a fajta utánkövetés ezenkívül a kapcsolat fenntartásához is hozzájárulhat, sőt ennek eredményeképpen később további ügyek is érkezzenek a civil szervezettől.

Ha az együttműködő civil szervezet vagy az ügyvédi iroda bármilyen problémáról számol be, akkor ajánlott mindkét féllel felvenni a kapcsolatot a probléma megoldása érdekében. Ne azzal a feltevessel közelítünk a problémához, hogy az egyik fél beszámolója a pontos. A pro bono központ érdeke és kötelessége mindent megtenni azért, hogy igazságos megoldás szülessen a problémára, hogy megmaradjon a jó kapcsolat az együttműködő felek között, hogy az ügy elfogadható időkeretben befejeződjön, és hogy a civil szervezet elégedett legyen az eredménnyel. Ez nem minden esetben lehetséges, ennek ellenére fontos, hogy a pro bono

központ minden körülmények között megőrizze szakmaiságát és garantálja a magas szakmai színvonalat minden résztvevő tekintetében.

A projekt befejezése után érdemes értékelni annak hatását. Ez nem csak a pro bono központ munkájának értékét mutatja meg, hanem annak eredményességét is, ez pedig további ügyvédek bevonását vonhatja maga után. A visszajelzések összegyűjtése sokféle módon történhet: kérdőív, e-mail, telefon, személyes találkozó keretében, az ügyfelek és a pro bono központ profiljától függően. A résztvevő ügyvédi irodák is érdeklődéssel fogadják a visszajelzést, amivel tovább népszerűsíthetik a pro bono munkát a munkatársak és a fizetős ügyfelek körében.

Ezenkívül küldhetünk köszönőlevelet az ügyön dolgozó ügyvédeknek. Ezt címezzük az ügyvédi munkacsoport vezetőjének (partner), aki a munkát szakmailag felügyelte, vagy annak az ügyvédnek, aki a pro bono koordinátor felkérésére elvállalta egy adott ügyet. A köszönőlevél másolatát viszont küldjük el minden, az ügyön dolgozó ügyvédnek és az érintett pro bono koordinátornak.

11) Útmutató az ügyvédek és a pro bono ügyfelek közötti sikeres kommunikációhoz

Gyakran előfordul, hogy a pro bono szolgáltatást igénybe vevő ügyfeleknek nincs tapasztalata ügyvédekkel. Ugyanígy az ügyvédek sincsenek feltétlenül hozzászokva ahhoz, ha olyan ügyfelekkel kell dolgozniuk, akik nincsenek tisztában az ügyvédek szerepével, feladataival. A pro bono központok az alábbi tippekkel segíthetik ügyvédek és a pro bono ügyfelek közötti kommunikációt:

Kommunikációs tippek ügyvédek számára

A pro bono szolgáltatás ügyfeleinek feltehetően nincs annyi tapasztalata az ügyvédekkel történő együttműködéssel kapcsolatban, mint a fizetős, vagy céges ügyfeleknek, így adott esetben az ügyvédeknek új készségeket kell elsajátítaniuk ahhoz, hogy hatékony szolgáltatást tudjon nyújtani számukra.

Az alábbi kommunikációs tippek ebben segítenek:

- Mutassa be, hogy mi jellemző az ügyvéd és ügyfél kapcsolatára (ez egy írásos együttműködési megállapodás formájában is megtörténhet, természetesen a pro bono központ által nyújtott tájékoztatást követően)

- Pontosán határozza meg a pro bono ügyvédi munka és tanácsadói tevékenység határait, a várható ütemezést és a siker esélyeit.
- Már az elején tisztázza a díjazás és a költségek kérdését! Az ügyfél kényelmetlenül érezheti magát mindaddig, amíg nem kap megerősítést arról, hogy a szolgáltatás díjmentes. Ha felmerülhet bármilyen költség, amelyet az ügyfélnek magának kell fizetnie (például bírósági , vagy egyéb költség, díj), azt már lehetőleg az első találkozón tisztázza!
- Biztosítsa az ügyfelet arról, hogy minden tőle származó információt maximális titoktartással fog kezelni, és magyarázza el az ügyvédi titoktartás fogalmát, ha hasznosnak találja!
- Próbáljon meg rugalmas lenni a megbeszélések időpontját illetően!
- Kérje meg az ügyfelet arra, hogy már az első találkozóra hozza az ügy teljes dokumentációját vagy küldje el előre, ideértve az összes vonatkozó hivatalos papírt, megbeszélések jegyzeteit, a levelezéseket, vagy bármilyen egyéb, akár jelentéktelennek tűnő információt is.
- Az ügyféltől elérhetőségén kívül kérje el mindazokét is, akik a kommunikáció zökkenőmentességét segíthetik.
- Kérje el az ügyféltől minden más érintett fél elérhetőségét, ideértve az ellenérdekelt felet, a korábbi ügyvédet, ügyintézőt/osztályokat, vagy olyan szervezetet, amely valamilyen módon érintve van az ügyben.
- Legyen tekintettel az ügyfél pénzügyi helyzetére, ajánlja fel például telefonját telefonhívásokra, levelek elküldését vállalja magára és lehetőleg kerülje az olyan helyzeteket, amelyek az ügyfél számára utazási költséggel járnak.
- Bátorítsa ügyfelét arra, hogy bátran kérdezzen!

- Ha valamilyen oknál fogva az ügyvédi iroda kénytelen abbahagyni a tanácsadást, vagy ha Ön elkerül addigi beosztásából, próbáljon meg találni egy másik ügyvédet, aki a továbbiakban vállalja, hogy segít, vagy kérjen ehhez segítséget a pro bono központtól!

Kommunikációs tippek az ügyfelek számára

Sokan vannak azok, akik a pro bono központ szolgáltatását megelőzően még nem dolgoztak ügyvéddel, így sem ismeretük, sem pedig tapasztalatuk nincs arról, hogy hogyan zajlik mindez. A pro bono központ feladata megtalálni a legjobb módját annak, hogy ennek részleteit megismertesse potenciális ügyfeleivel. Hasznos lehet már az ügyfél és az ügyvéd első találkozására előtt néhány pontban összefoglalni a legfontosabb tudnivalókat.

Bizonyos szakmai szabályok alapján az ügyvéd ügyfeleiktől bekérhet bizonyos dokumentumokat és információkat. Ezek az alábbiak lehetnek:

- azonosító okmány/útlevél hiteles másolata (civil szervezet esetében az igazgató(k)tól vagy felügyelőbizottsági tag(ok)tól)
- befizetett közüzemi számla másolata (civil szervezet esetében az igazgató(k)tól/igazgatótanácsi tag(ok)tól),
- céges dokumentumok, továbbá
- a jogszerű és hivatalos tulajdont/birtoklást bizonyító dokumentumok.

Fontos, hogy az ügyfelek tudják, hogy ez a jogi szabályozásból eredő kötelezettség, amire az ügyvédeknek nincs befolyása, nem tekinthetnek el ezektől a kérésektől.

Az ügyfélnek tudnia kell, hogy a munka szempontjából elengedhetetlen, hogy az ügyvéd el tudja érni. Emiatt fontos, hogy amennyiben utazást terveznek, arról tájékoztassák az ügyvédet, és/vagy biztosítsanak alternatív elérhetőséget.

12) A pro bono munka támogató közegének kialakítása

Bevezetés

Egy sikeres pro bono gyakorlat kialakításának elengedhetetlen feltétele a támogató közeg. A pro bono támogatói között vannak ügyvédek és nem ügyvédek is, és a pro bono gyakorlat sikere nagy mértékben függ a közöttük létrejövő bizalomtól, kölcsönös támogatástól és az egymás és az ügy iránti elkötelezettség mértékétől.

A következő fejezetben áttekintjük, hogy kikkel érdemes kapcsolatot létesíteni a pro bono iránt elkötelezettek körében és ötleteket adunk ennek mikéntjéhez.

Ügyvédi irodák

A sikeres, pro bono iránt elkötelezett csoport kialakításához és fenntartásához elengedhetetlen az ügyvédi irodák – a nagy, nemzetközi irodáktól kezdve a kis és közepes méretűn át az egyéni ügyvédekig – támogatása. Az ügyvédi irodákkal kialakított jó munkakapcsolat kulcsfontosságú erőforrás lehet a későbbiekben. Az is előfordul, hogy nagyvonalú pénzügyi támogatást adnak a pro bono központ működé-

sére, részt vesznek a rendezvények szponzorálásában. Emellett bevonhatóak a pro bono központ ügyfélkörét képező magánszemélyek és civil szervezetek számára készülő képzések megtartásába. Az ilyen nyilvános megjelenések nagyobb láthatóságot biztosítanak a pro bono központok számára, így a tevékenységek híre nagyobb eséllyel eljut azokhoz, akiknek fontos tudni a központ működéséről és akik népszerűsíthetik azt.

Az ügyvédi kamarák

Az ügyvédi kamarákkal történő hosszú távú kapcsolat szintén nagyon értékes lehet. Sok pro bono központ számolt be arról, hogy a kamarák együttműködése és támogatása fontos momentum volt mind a kezdeti sikerek, mind a későbbiek szempontjából.

Fontos alaposan áttekinteni azokat szabályokat és törvényeket, amelyek az adott országban a pro bono működést szabályozzák. Ezenkívül a kamarák is gyakran kialakíthatják saját szabályozásukat a pro bono munka kapcsán. Mindenekelőtt pedig meg kell győződni arról, hogy az adott régióban legálisan végezhető-e pro bono tevékenység.

A kamarák megkeresése előtt érdemes minden lehetséges kamarai szervezetet azonosítani országos, regionális, területi és helyi szinten. Derítsük ki, hogy van-e ezeknek a szervezeteknek pro bono, jogi segítségnyújtó és/vagy közérdekű ügyekhez rendelt munkatársa és ha igen, vegyük fel vele a kapcsolatot. Bizonyos esetekben az a legideálisabb, ha magát a szervezet elnökét keressük meg. A kamarák jellemzően elismert szervezetek, rengeteg kapcsolattal, így a velük történő együttműködés révén gyorsan terjed a pro bono híre.

A kamarák többféle szerepet látnak el a pro bono munka adminisztrációjában. Nagy segítség, ha sikerül megnyerni a támogatásukat, együttműködésüket. Néhány kamara maga is működtet pro bono központ. Franciaországban a Párizsi Ügyvédi Kamara létrehozta a *Jogászok az emberi jogokért* (Alliance des Avocats pour les Droits de l'Homme) elnevezésű társaságot, amely pro bono központként működik. Más kamarák a pro bono állami adminisztrációjában működnek közre. Lengyelországban például a kamara minden évben szervez egy „díjmentes” napot, amikor a jogászok ingyenes jogi tanácsadást nyújtanak. A Cseh Köztársaságban a kamara a fiatal ügyvédek toboroz pro bono projektekre. Az Egyesült Királyságban a kamara a bíróságokkal és a kormánnyal közösen minden évben pro bono hetet szervez.

A kamarák ezenkívül megjelenési lehetőséget is biztosíthatnak a pro bono központok számára, vagy oktatási programok szervezésében is közreműködhetnek. Például a Lengyel Ügyvédi Kamara fiatal ügyvédek számára biztosít képzést a polgári, büntető és családjogi jogklinikákon keresztül. A Cseh Ügyvédi Kamara pedig a pro bono központ népszerűsítését segítette: információt közölt róla a honlapján, közreműködött a pro bono díj létrehozásában és a pro bono központtal közösen különféle workshopokat szervezett. A kamarák tehát nagyon fontos partnerek és komoly erőforrást jelentenek, még akkor is, ha a támogatás abban áll, hogy a nevüket adják a pro bono kampányokhoz. A velük történő együttműködés sokat segít a központ legitimitásának megalapozásában.

Egyetemek és az egyetemi hallgatók

A jogi egyetemek és a joghallgatók szintén nagyon fontos szerepet játszanak a pro bono közösség fejlődésében. A PILnet által 2009-ben

készített egy kutatást, amelyben 148 jogász kérdeztek meg 15 országból. A kutatás megállapította, hogy a válaszadók 57%-a szerint a pro bono munka legnagyobb akadálya, hogy „nem kap prioritást”, 36%-uk szerint a pro bono munkát általában „nem becsülik meg és nem értékelik”. A joghallgatók olykor azt tanulják, hogy a jogászok csupán az üzlet egy formája és semmilyen információt nem kapnak arról, hogy a választott hivatásuk milyen társadalmi és etikai felelősséggel jár. Ezért már a jogász pálya elején fontos megismerniük a pro bono munka értékeit és hasznát. Ha ez a fajta tanulás már a jogi karokon elkezdődik, akkor az ügyvédek a későbbiekben jobban értékelik majd a pro bono gyakorlatát és a jogászság számára is nagyobb megbecsülést és elismerést teremt társadalmi szinten.

Ha a pro bono központ úgy dönt, hogy együttműködik a jogi egyetemekkel, akkor mindenképp meg kell határozni, hogy melyikkel kezdje. Ezt követően azt a nézzük meg, hogy van-e olyan személy, lehet egyetemi oktató vagy menedzser, aki a pro bono-ért, a jogklinikáért vagy egyéb közérdekű témákért felelős. Ha nem sikerül felvenni a kapcsolatot az egyetemmel, akkor érdemes megkeresni azokat a diákközösségeket, amelyek hasonló célok mentén működnek (például a közérdekű, emberi jogi ügyekkel foglalkozó csoportok, stb.) és az ő segítségükkel népszerűsíteni az egyetemen a pro bono kultúrát. A kapcsolatfelvételben a pro bono központtal együttműködő ügyvédi iroda is segíthet, hiszen sok ügyvédi iroda szoros kapcsolatot ápol a helyi jogi egyetemekkel.

A joghallgatók ideális jelöltek a pro bono munkára, persze ha van egy olyan gyakorló jogász/oktató, aki hajlandó felügyelni őket, már csak azért is, mert az oktatót nem korlátozza egy külső munkáltató gazdasági szempontja. A hallgatók a pro bono munkával nagyobb tudásra és gyakorlati tapasztalatra tesznek szert, nő a tudásuk versenyképessége,

fejlődnek készségeik és könnyebben tudnak integrálódni választott szakmájukba. Az egyetemeken működő jogklinikai/pro bono programok ezért különösen kiváló fejlődési lehetőséget nyújtanak számukra.

A joghallgatók számára a pro bono munka előnyeit szemináriumokon és workshopokon is tudjuk népszerűsíteni, amelyek szervezésébe bevonhatók a kamarák és/vagy az ügyvédi irodák is. Ezek előnye nem csak az, hogy a diákok megismerkedhetnek a pro bono szolgáltatással, hanem rajtuk keresztül az egyetemi adminisztrátorok és oktatók is tudomást szerezhetnek róla. Megpróbálkozhatunk egy jogklinika létrehozásával az egyetemen, természetesen az egyetem vezetőségének a jóváhagyásával és együttműködésével.

ÜGYVÉDEK A KÖZJÓÉRT!

ÖNKÉNTES ÜGYVÉDI TÁMOGATÁS CIVIL SZERVEZETEKNEK*

jogi tájékoztató előadások
civil képzések
ügyes-bajos kérdések megválaszolása

WWW.PROBONOUGYVED.HU

PILnet Alapítvány

1061 Budapest, Paulay Ede utca 50.

Tel.: +36 1 461 5700

probono@pilnet.org

JOGGAL A CIVIL TÁRSADALOMÉRT!

NORVÉG CIVIL
Támogatási Alap

* Szintén ingyenes olyan magánszemélyek részére, akik megalapozott tervvel rendelkeznek egy civil szervezet bejegyzését illetően.

ÜGYVÉDEK A KÖZJÓÉRT!

A magyarországi
önkéntes ügyvédi
(pro bono)
kezdeményezésről

Ügyvédeknek

A PILnet Alapítvány által létrehozott

Magyar Pro Bono Központ

összekapcsolja a hazai civil szervezetek szükségleteit az ügyvédség önkéntes erőforrásaival.

WWW.PROBONOUGYVED.HU

„...De a kényszeren túl is ingyenesen gondozza a magyar ügyvédség a szegények ügyeit. Részint jogvédő egyesületek keretében, részint önállóan, egyéni alapon....”

*Dr. Oppler Emil: Az ügyvédkedés művészete,
Budapest, Grill Károly Könyvkiadó vállalata, 1929*

Amennyiben Ön szabadidejében önkéntes ügyvédként jogi szakértelmével támogatna civil szervezet(ek)et, közösségépítő és értékteremtő kezdeményezéseket, hogy jelezze ezt felénk a probono@pilnet.org email címen!

További információ: PILnet Alapítvány
Paulay Ede utca 50.
1061 Budapest
Tel.: +36 1 461 5700
probono@pilnet.org

WWW.PROBONOUGYVED.HU

JOGGAL A CIVIL TÁRSADALOMÉRT!

NORVEG CIVIL
Támogatási Alap

